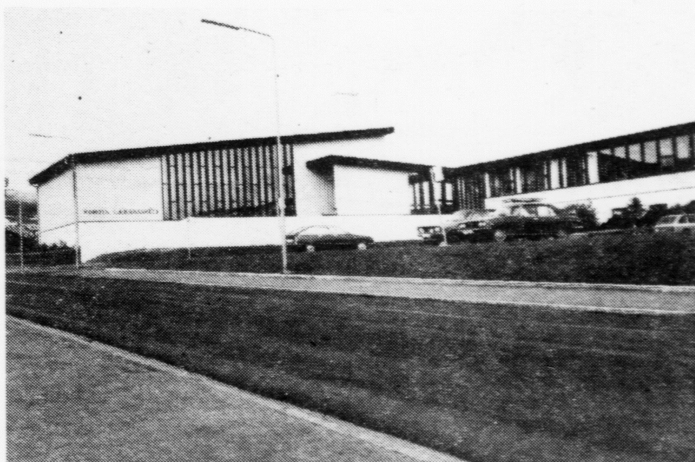
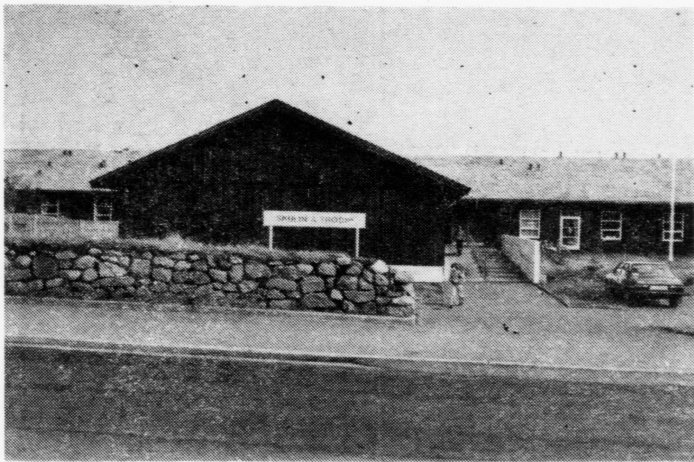

Lærarakúlin og spesialskúlin eiga at samarbeiða um tilrættisleggingina av framtíðar læraraútbúgvingini

mugu taka okkum av øllum hesum børnum á rættan hátt. Tað er sum Britta Holle (hon hevði skeið í Føroyum herfyri um menningartarnað børn) sigur. Tað hevur ógvuliga stóran týdning, at øll hesi børnini — uttan mun til, hvat handicapp tey hava — longu heilt tidliga verða vand upp í motorikki og fimleiki, soleiðis, at tey læra at brúka armar og bein rætt. Tað er ikki bert talan um, at børnini tá fara at duga betri at ganga. Tað er serstakliga ein spurningur um at ávirka sjálvt høvuðsnervalagið so mikið, at tað harvið búast og verður hildið virkið.

Niðurstøðan í hesum er tann, at tá børnini betur klára at røra seg, tá duga tey eisini betri at uppfata heimin rundan um tey. Sjónarringur teirra víðkast.

„Risikobørn“

Tá vit tosa um handicappað børn, eru tað í fyrstu atlugu tey so nevndu „risikobørnini“, sum vit hava í huganum. Hetta eru øll tey børnini, sum hava møguleika fyri ikki at mennast normalt.

Orsøkirnar til hetta kunnu vera fleiri. Handicappið kann stava frá eini sjúku, sum mamman hevur havt, tað kann stava frá íltmangli undir føðingini, tað kunnu eisini vera arvaligir eginleikar, og tað kunnu vera sosialar orsøkir og aðrar við, sum gera seg galdandi.

90 risikobørn um árið

Vanliga siga vit, at 10 prosent av einum árgangi av nýføddum børnum hava møguleikan at gerast handicappað. Hetta vil fyri Føroyar siga, at tað verða fødd umleið 90 „risikobørn“ hvørt ár.

Eyggleiða vit ikki hesi børnini, meðan tey eru smá, so kann tað henda, at

vit ikki verða varug við, um tey hava eitt ella annað brek. Úrslitið verður, at vit fáa ikki viðgjørt brekið — og tá fáa tey eitt handicapp, sigur Ole Bentzen.

Eingi børn eru fødd við einum handicappi. Tey eru fødd við einum breki, og gera vit einki við hetta brek, fáa børnini eitt handicapp.

Ikki til Havnar

Onkur vil siga, at í einum fjarskotnum landi sum Føroyum, er eisini talan um eitt sonevnt geografiskt handicapp. Til tað vil eg siga, heldur Ole Bentzen fyri, at tað virkar jú tann øvugta vegin. Tað geografiska handicappið førir jú við sær, at børnini skulu ikki sendast langt burtur.

Her í Føroyum eigur at verða skipað so fyri, nú tað er skjótt at ferðast bæði á sjógv og á landi, at útbúgvandi fólk ferðast út á plássi, har tey vitja heimini og greiða foreldrnum frá, hvussu tey skulu fyrihalda seg osfr. Og síðani koma tey aftur seinni fyri at vita, hvussu gongur.

Vitjaði mongolbarn

Undir vitjan síni í Føroyum, vitjaði Ole Bentzen eisini heim við handicappaðum børnum. M.a. vitjaði hann eitt heim við einum mongolbarni.

— Barnið hevði tað gott, og tað riggaði væl at hava tað heima. Eg legði tó mærki til, at barnið fekk ov nógv at eta og gleivaði ov nógv. Tað eru tilik ting, sum skulu rættast.

Ole Bentzen heldur fyri, at ferdu foreldrini dagbók yvir, hvussu barnið klárar seg heima, so hevði ein foreldravegleiðari lættliga kunnað sæð, hvat ið teimum tørvaði.

— Skal alt hetta skiljast sum at tú ert imóti „institutionum“

— Ja, so avgjört, avgjört. Institutionirnar hoyra fortíðini til. Tað var serstakliga eftir heimskriggið, at tað vórðu bygdar nógvar institutionir ymsa staðni, tí tað var rættliga tungt at koma fyri seg. Eg skilji væl, at føroyingar bygdu ein spesilskúla. Tað var jú tann fyrsti og einasti møguleikin, sum tit høvdu.

Men eg havi sagt hetta við tey á spesialskúlanum, at tað, sum er trupulleikin hjá teimum í dag, er, at tey, sum hava allan henda kunneikan um handicappað børn, tey skulu út at arbeiða í fólkaskúlanum, tí har fáa børnini tað besta umhvørvið.

Barnagarasja

Ole Bentzen visir síðani á, hvussu nógv tað hevur at siga, at handicappað børn ikki verða sett í barnagarð fyri seg. — Seta vit børn saman í einum barnagarði, har tað bert eru handicappað børn, so er tað eingin veruligur barnagarður. Tað er har afturimóti ein barnagarasja. Ein barnagarður er liv og spæl, og tað finst bert í tí vanliga barnagarðinum. Og í tí vanliga barnagarðinum læra børnini av hvørjum øðrum. Tað sama ger galdandi fyri skúlan.

Eisini illa umtøktur

— Tú ert ein av teimum, sum hevur stríðst fyri, at handicappað børn kunnu ganga í somu skúlam sum vanlig børn?

— Tað eri eg so avgjört. Eg havi verið ein av sterkastu talsmonnum tey seinastu 27 árin fyri integrering. Eg havi eisini verið illa umtøktur í hesum sambandi, serstakliga millum spesialskúlalærarnar. Teir sœu óivað, hvussu stórt váðaverk hetta var.

Men eg havi sæð tað út frá tí sjónarmiði, at tað er

einki, sum eitur deyv ella blind børn. Fyri mær er bert talan um børn, sum eru øðrvísi.

Hesi børnini hava fyrst og fremst fyri neyðini at koma út millum vanlig børn, tí har hava tey møguleikan at fáa avbjóðingar, har finna tey grundir til sjálvi at gera nakar fyri at mennast.

Fólkaskúlin skal hava avbjóðingar

— Nú nevndi Britta Holle í samrøðuni í Sosialinum herfyri, at tað kann vera trupult hjá teimum minni mentu kommununum at taka handicappað børn upp í vanligu flokkarnar, tí tær hava ikki teir neyðugu serútbúnað lærarnar. Hverja viðmerking hevur tú til tað?

— Eg skilji væl Brittu Holle. Hetta er eisini ein atfinning, sum er røtt. Men eg havi altið sagt, at vit eiga ikki at taka avbjóðingarnar frá fólkaskúlanum. Uttan mun til at tað er talan um fólkaskúlan, sjúkrahúsin osfr., so eru vit neydd til at siga við okkum sjálvi, at vit skulu loysa hesa ella hasa uppgávuna. Tað er av stórum týdningi, at vit revalidera tey normalu, at vit revalidera samfelagið sum so. Eg plagi at siga, at samfelagið er ikki normalt, um ikki 10 prosent av børnunum eru øðrvísi, tí soleiðis eru umstøðurnar.

Tað er eftir míni hugsan heilt abnormt at hava ein barnagarð, har eingi handicappað børn ganga, ella at hava eina verksmíðju, har eingi handicappað arbeiðsfólk eru.

Út í arbeiði aftur

— Gongur tú inn fyri tankanum, at tað eigur at verða gjørt meira fyri at fáa tey handicappaðu út á arbeiðsplássi?

— Tað geri eg avgjört. Hetta er rætti vegurin at

ganga, tí úti á arbeiðsplássið hava tey møguleika at læra av hinum. At umskúla eitt menniskja, sum t.d. hevur verið fyri eini arbeiðsvanlukku, er fyrst og fremst at fáa tað út aftur í tað umhvørvi, har tað kom frá. Tað gamla arbeiðsplássið eigur altið at vera tilreiðar at taka imóti einum fólki eftir eina vanlukku, hóast tað bert skuldi havt ein arm tá.

Vardur verkstaður

— Tað verður nú byggt ein vardur verkstaður til handicappað børn í Føroyum. Er hetta rætti vegurin at ganga?

— Tað haldi eg ikki. Men tað er helst rætt, at vit hava ein vardan verkstað, sum í byrjanini kann taka sær av handicappaðum. Men tey skulu ikki verða verandi har. Tey skulu harafturimóti út á arbeiðsplássi. Leiðarin og starvsfólkini á einum

tilikum vardum verkstaði eiga at gera alt fyri, at tann handicappaði kann fáa eina upplæring og so fara út aftur í arbeiðslívið.

Tey eiga at vita á hvørjum flakavirki ella øðrum arbeiðsplássi, arbeiði eru til hesi fólkini. Og í byrjanini mugu starvsfólkini á tí varda verkstaðnum fara út á arbeiðsplássi sjálvi og hjálpa teimum handicappaðu og leggja teimum lag á.

Blokktilskot

Tað at handicappað børn eru upptikin í vanligar fólkaskúlar er hent so við og við í Danmark tey seinastu 15 árin. Í 1980 henda ymsar broytingar. Tá verða tað amtni, amtskommunurnar og kommunurnar, ið koma at hava ábyrgdina av andveikaforsorgini. Teir pengar, sum staturin fyrr hevur givið til tær ymsu forsorgirnar, skulu tá fara

Framhald á síðu 14

Tey handicappaðu børnini skulu út í fólkaskúlan. Har kunnu tey fáa avbjóðingar og mennast saman við hinum børnunum